

Különfélék. az angol kőszén a mexikói öbölben és a caraibi tengeren fekvő állomásokon összehalmozni, sőt azt is hiszik Amerikában, hogy Európának alig megkezdett kereskedelme Chinával a suezai csatornán által — meg fog szünni, miután az ahoz szükséges kőszénnek Adendbe és más állomásokra egyenesen Angolországból kell szállíttatni. K. A.

KÖVÉ VÁLT ERDŐ. Californiában vagy 10 angol mértföldnyi távol a St. Helena nevű vulkán ormától, a partheység gerinczen több mértföldnyire kovásodott fatörzsek állanak ki a tuffból. Egy törzsnek kiásott része 63 láb hosszú s felső végén 7 láb átmérőjű volt. Másokon fölismerhető volt, hogy átmérőjük 12 lábnyi is lehetett. A fák mind a *Sequoia* neméhez tartoznak, melyhez rokon óriási coniferák még jelenleg is gazdagon tenyésznek Californiában. A fák mind leterülve s többnyire észak-déli irányban fekszenek; némelyeken még ágak és gyökerek is láthatók; sőt a kéreg is meg van néha. Valószínű, hogy ezen erdő a St. Helena egy kitörése alkalmával ennek

vulkáni hamuja által temettetet el.

K. A.

MESTERSÉGES EMLÉKKÖVEK. — Mindenki előtt ismeretes, hogy azon nehézségek miatt, melyekkel meg kell küzdeni, míg a különben ingyen kapható mész vagy gránit sziklából egy emlékkövet előállítanak, mily óriás fokra emelkedik ezeknek ára — s alig gondolható el mind azon előny, mely a történelem nevezetesebb eseményeit megörökíteni kívánó emberiségre származnék az által, ha a kőfaragás izzaszt munkájától meg lenne kímélve. — És ime *R a u s o m é* nek sikerült közönséges homok-, portland-czement-, megőrlött szénsavas mész és kovaföldből, a melyek nátron kaustikumban közönséges hőmérséknel felolvadnak, később kovasavas nátron hozzáadása által oly gyúrható tömeget állítani elő, mely bárminő alakra könnyen idomítható, és lassanként aztán magától mind keményebb és keményebbé, végre oly kemény kővé változik, mely a hőváltozás és a légköri viszontagságoknak ellentéllási képesség tekintetében a legjobb természetes márvány- és gránittal versenyez. D. L.

TÁRSULATI ÜGYEK.

Fegyzőkönyvi kivonatok a társulat üléseiről.

XX. V Á L A S Z T M Á N Y I Ü L É S.

1871. november 4-én.

Elnök: S z t o c z e k J ó z s e f.

A múlt július 23-ika ófa tagokúl ajánlottak nevei felolvastatnak, kik is (számra 84-en) egyhangúlag megválasztattak. (Névsoruk a 28-ik füzet borítékán közöltetett.)

Titkár felololvassa S z l á v y J ó z s e f földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter leiratát, melyben a társulat felkéretik, hogy az 1873-ban tartandó bécsi világkiállítási bizottságba néhány tagot ajánlana, kik egyszersmind a társulat érdekeit is képviselendők volnának. Az ajánlandó tagok kijelölésével és föl-

terjesztésével Szily Kálmán, Lengyel Béla és Somogyi Rudolf bizattak meg. — A földművelési miniszterium értesíti továbbá a társulatot, hogy a franczia kormány a „Phylloxera vastatrix“; szőlő pusztító rovar kiirtását czélzó javaslatra 20,000 frank pályadíjat tűzött ki, s mellékletben egyszersmind átküldi a pályázat programját is, mely a közlönyben fog közzé tétetni.

A világkiállítási ügygyel kapcsolatban Hirschler Ignác az indítványozza, hogy a társulat tényleg is jár

muljon hozzá a világkiállításához az által, hogy az ország némely terményeit, pl. ásványvizeit beszerezze, elemeztesse és kiállítsa. — Elhatároztatott, hogy azon tagok, kik a társulat kebeléből az orsz. bizottságba fognak kineveztetni, ezen ügyben véleményadásra fognak felkérteni: vajjon mik lennének a kiállítandó tárgyak és miképp lehetne azokat megszerezni?

B. Eötvös Loránd előadja Molnár A. úr óhaját, ki fölkéri a társulatot, küldene ki szakférfiakat, kik a népiszolók számára beszerzendő physikai taneszközök felett véleményt adnának. — Az ügy elintézésével Szily Kálmán, B. Eötvös Loránd és Heller Ágost bizattak meg.

A novemb. 12-én tartandó Toldy ünnepélyre társulatunk is meghívattván, a választmány 6 tagú küldöttségét küld ki, kik a Term. tud. Társulatot az ünnepélyen képviseljek: Than Károly vezetése mellett B. Eötvös Loránd, Karlovsky Zsigmond, Lengyel Béla, Petrovits Gyula, Szily Kálmán.

B. Eötvös Loránd és Dapsy László felolvassák már a mult julius 5-én tartott v. ülésen megpëndített s ezuttal már szabatosan formulázott indítványaikat. Elhatároztatott, hogy ez indítványok kinyomassanak (lásd Term. tud. Közlöny 1871. 28-ik füzet) s a decz. elején tartandó vál. ülésen részletes tárgyalás alá vétessenek.

Elnök emlékezetébe hívja a vá-

lasztmányak, hogy teendőinek túlságos halmaza miatt s megromcsolt egészsége következtében már a mult januárban indítatva érezte magát: az elnöki tisztségről lemondani, s lemondását a választmány elé terjeszteni. Azonban engedve a választmány óhajtásának, bizonyos opportunitási szempontból, az elnöki tisztelet még egy évig viselni megígérte. Ez év leforgott; de teendői ez idő alatt nem hogy csökkentek, de sőt szaporodtak. Kéri ennél fogva a választmányt, hogy régebbi lemondását ez alkalommal érvénybe helyezni sziveskedjék.

Szily Kálmán, a választmány érzelmeit tolmácsolandó, sajnálattal emlékezik meg a jelen pillanatról, mindön a társulat Sztoczek Józsefben azon elnökét veszti el, kinek 7 évig tartó tapintatos vezetése alatt ügyei jobbra fordultak s minden tekintetben virágkora felé kezd vala közeledni. Fájdalommal válik meg a választmány azon elnökétől, ki az ülések tárgyalásait nem csak vezette és figyelemmel kísérte, hanem azokat mély belátású tanácsaival is támogatta s kinek tisztsége teljes ideje alatt minden törekvése oda irányult, hogy a társulatot emelje s érdekeit előmozdítsa. De a megmásíthatlan körülményekkel nem daczolva, bármily fájdalommal szakad is el a választmány eddigi elnökétől, fenntartja magának azt a biztató reményt, hogy a volt elnök ezentúl sem fogja megvonni azon jóakarátát, melylyel a társulat iránt a multban viseltetett.

XXI. SZAKGYŰLÉS.

1871. november 8-án.

Elnök: Szily Kálmán.

Titkár bejelenti a következő be- küldött műveket: Kodolányi Antal, legközelebb megjelent „Mezőgazdasági üzlettan“ című művét, Fehér Ipoly hasonlólag „Kísérleti természettan“ cz. művét, Szily Kálmán pedig a párisi „Conservatoire imp. des Arts et Métieres“ gyűjteményeinek

katalogusát ajándékozta a társ. könyvtáranak. — Köszönettel vétettek.

Dapsy László felolvassa „a népfajok életképessége“ című értekezésének 1-ső részét.

Ponori Thewrewk Emil pedig „a nyelv morfológiájáról“ tartott előadást.

XXII. SZAKGYŰLÉS.

1871. november 22-én.

Elnök: Dr. Bartha Károly, később Than Károly.

Dapsy László felolvassa „A népfajok életképessége“ című értekezésének második részét, melyben az emberiség rendeltetését fejtegeti.

Ezután B. Eötvös Loránd

három rövidebb közleményt adott elő: *a chlorophyllról, a villámok színpérről és a Plateau-féle tapadási alakzatokról*, mely utóbbi közleményét mutatóványokkal is megvilágította.

XXIII. SZAKGYŰLÉS.

1871. december 6-án.

Elnök: Szily Kálmán.

Titkár mindenekelőtt bejelenti, hogy a múlt júliusban kitűzött „népszerű mezőgazdasági vegytani“ pályázatra, melynek beküldési határideje legközelebb, nov. 30-án járt le, összesen hét pályamű érkezett s felolvassa egyszersmind a beküldött dolgozatok jellegét is (l. a jelen füzet borítékát). — Áttétetett a választmányhoz. — Jelenti továbbá, hogy Kőszegi Antal tagtársunk az „*Illustrirte Monatshefte für Obst u. Weinbau*“ című folyóirat öt évfolyamát a társulat könyvtárának ajándékozta. — Továbbá, hogy a társulat könyvtára számára Dr. Otto „Utmu-

tatás a mérgek kikérésére stb.“ című kisebb művének magyar kiadását a fordítók Trstyánszky K. és Kövér G. urak beküldték. — Köszönettel véettek.

Lengyel Béla kísérletekkel egybekapcsolt előadást tartott: „*a légnemek oldhatóságáról folyadékokban és szilárd testekben.*“

B. Eötvös Loránd az előadás egy pontjára tesz észrevételt; — Szily Kálmán pedig Hansemann azon téves közleményéről szól röviden, mely a Poggenдорff-féle Analok egyik közelebbi füzetében megjelent.

XXIV. VÁLASZTMÁNYI ÜLÉS.

1871. december 9-én

Elnök: Than Károly.

Felolvastatik Petrovits Gyula másod-titkárnak a választmányhoz intézett lemondása, melyet a választmány sajnálattal fogadott el.

Ezzel kapcsolatban első titkár emlékezteti a választmányt, hogy a titkári teendők szabályozása felett még mindig nem hozatott végleges határozat. Kéri a választmányt erre vonatkozólag határozni, minthogy további működését ő is ezen határozattól teszi függővé. — B. Eötvös Loránd indítványára ezen ügy megvitatása akkorra halasztatott, midőn majd a könyvkiadó osztály ügyében kiküldendő bizottmány értekezletei megindulnak.

Titkár felolvassa Dapsy László indítványát (l. Term. tud. Közlöny III. köt. 465. l.), mely szerint a társulat kebelében, jelesebb külföldi termé-

szettudományi művek magyar nyelven való kiadására, egy alosztály létesítenék. — Az indítvány általánosságban elfogadtván, pontonként olvastatik fel s részletes tárgyalás alá vétetik.

A három első pont körül hosszabb eszmecsere fejlődött, mely után a választmány abban állapodik meg, hogy bizottság küldessék ki, mely az indítvány mikénti elfogadása iránt és a tisztikar megállapítása és titkári teendők szabályozása ügyében javaslatot terjeszsen elő.

E bizottság tagjai: Balogh Kálmán, Dapsy László, B. Eötvös Loránd, Hirschler Ignác, Lengyel Béla, Petrovits Gyula, Szily Kálmán, Wartha Vincze.

Titkár bejelenti a beérkezett mezőgazd. vegytani pályamunkákat, melyek jeligéi már a decz. 6-án tartott szakgyűlésen is felolvastattak — s maguk a művek a választmányhoz át-tétettek. A hét jeligé levél elnökileg

lepecsételtetvén s a levéltárba való letételök elrendeltetvén, a pályamunkák bírálóiúl Dapsy László, Lengyel Béla és Wartha Vincze választattak meg.

XXV. V Á L A S Z T M Á N Y I Ü L É S.

1871. deczember 16-án.

Elnök: Szily Kálmán.

Elnök felolvassa Kerpely Antal selmeczi bányász-akadémiai tanár levelét, melyben Kerpely kijelenti, hogy ama kérdés megoldására melyet az 1871. január 4-én tartott közgyűlés megbízatás útján óhajtott megoldatni. s mely azt kívánja, hogy „vizsgáltassanak meg a vas és legfőbb vegyületeinek és ötvényeinek physikai és chemiai tulajdonságai, gyakorlati és elméleti szempontból, különös tekintettel a magyarországi nyerstermékekre“ — hogy ő e kérdés megoldására hajlandó volna vállalkozni. — Wartha Vincze megbízatik, hogy e tárgyban Kerpely úrral a választmány intenióit levél útján tudassa.

Titkár jelenti, hogy a nmlt. földműv. ipar és kereskedelmi miniszterium a világiállítási bizottságban való részvételre felterjesztett tagok közül Sztoczek József társ. elnököt, Hirschler Ignác és B. Eötvös Loránd vál. tagokat nevezte ki.

B. Eötvös Loránd indítványa, (I. Term. tud. Közl. III. köt. 470. l.)

tárgyalás alá vétetvén, némi módosításokkal elfogadtatott.

A rendes tagokúl ajánlottak névsora felolvastatván, mind az 59-en egyhangúlag megválasztattak. (Névsoruk a 29-ik füzet borítékán).

Titkár felolvassa a könyvkiadó osztály létrehozásában működő bizottságnak utóbbi ülésében szerkesztett jegyzőkönyvét. E jegyzőkönyvben kifejtett elveket a választmány elfogadja s Dapsy Lászlót egy felhívás szerkesztésével bizza meg, mely annak idejében a társ. tagoknak lesz szétküldendő.

Miután a titkári ügyek rendezésére kiküldött bizottság többségének azon véleményét, hogy a szerkesztési és titkári teendők ezután se választassanak el egymástól — a választmány többsége is elfogadja, Lengyel Béla első titkár ezen alapon megújítja titkári állásáról való lemondását, mit is a választmány sajnálattal elfogadott.

Végül még a januári füzet szerkesztésével a választmány az eddigi szerkesztőket bízta meg.

XXVI. S Z A K G Y Ű L É S.

1871. deczember 20-án.

Elnök: Szily Kálmán.

Elnök rövid jelentést tesz egy vidéken keletkezőben levő természettudományi egyletről. „A természettudományi társulat minden tagjának nagy öröme szolgálhat — úgy mond — ha azt tapasztaljuk, hogy azon törekvés, melynek e társulat minden erejét szenteli, nem csak a fővárosban, hanem a vidéken is mind

erősebb és erősebb visszhangra talál.“ — Ennek örvendetes bizonyoságául, jelenti az elnök, egy hozzá érkezett tudósítás alapján, hogy társulatunk Ungvárott lakó tagjai oly természettudományi egyesület alakítására szövetkeztek, melynek rendeltetése lesz közérdekű előadások tartása által a természettudományi ismereteket Ung-

vár lakói között mind jobban és jobban terjeszteni. — Mendlik Ferencz tagtársunk, kitől a tudósítás származik, biztos reményét fejezte ki, hogy ezen előadások még e jelen téli időny alatt meg fognak kezdetni. — Elnök a szakgyűlés véleményét véli azzal tolmácsolni, hogy midőn ungvári tagtársainknak e nagy horderejű kezdeményezéséhez a legszebb sikert kívánjuk, el nem mulaszthatjuk azon óhajtásunkat kifejezni, hogy e jó példát bár minél több vidéki város követné.

Ezután B e r e c z Antal felolvassa

S z o n t a g h Miklós: „Egy millió éves életéről“ című értekezését.

B a l o g h K á l m á n közbejött akadályok miatt nem tarthatván meg a mára bejelentett előadását, az a jövő szakgyűlésre fog kitűzteni.

P a p p M á r t o n: „Kepler János emlékezete“ című életrajzi tanulmányát olvassa fel a nagyhírű csillagtudós 300-ados születésünnepe alkalmából.

W a r t h a V i n c z e végül: „A fénynyomás (phototypia) újabb haladásairól“ tartott mutatóanyagokkal egybekötött előadást.

XXVII. SZAKGYŰLÉS.

1872. január 3-án.

B a l o g h K á l m á n: „Az an-thropometriáról“ tartott előadást.

P l ó s z P á l pedig két rövidebb közleményt adott elő, u. m: „A pep-

lonok sorsa a szervezetben felszívulásuk után“; és „a haemoglobin újabb elterjedése a szervezetekben.“

XXVIII. VÁLASZTMÁNYI ÜLÉS.

1872. január 6-án.

Elnök: K r i e s c h J á n o s.

Első titkár felolvassa az újabban tagokul ajánlottak neveit, kik, összesen 64-en, egyhangúlag megválasztottak. (Névsoruk a jelen (30-ik) füzet borítékán.)

A legközelebbi közgyűlés ideje folyó 1872-ik évi január 17-ére határoztatván, egyszersmind a közgyűlés kihirdetése elrendeltetik.

Ezzel kapcsolatban, mint minden évben, úgy jelenleg is a pénztár és könyvtár megvizsgálására külön-külön bizottság küldetik ki. És pedig a pénztár megvizsgálására: Szily Kálmán alelnök és Say Móricz választm. tag; — a könyvtár megvizsgálására pedig: Kondor Gusztáv és Wartha Vincze vál. tagok.

A jelen vál. ülés teendői sorába tartozván egyszersmind a lelépő tisztviselők és választm. tagok helyére az

alapszabályok értelmében a közgyűlésnek megválasztásra újakat ajánlani, az ajánlások megtörténtek.

A népszerű mezőgazd. vegytani pályamunkák bírálói jelentik, hogy bírálatukkal még nem készültek el egészen, s így azt ez alkalommal még nem terjeszthetik elő. — Azon megjegyzéssel vétetik tudomásul, hogy a bírálók igyekezzenek munkájokat mentől előbb bevégezni s véleményes jelentésöket szíveskedjenek a legközelebbi vál. ülésen előterjeszteni.

D a p s y L á s z l ó ezek után felolvassa a természettudományi könyvek kiadásának ügyében szerkesztett felhívását, melynek megírásával a múlt vál. ülés által bízott meg. A választmány e felhívást magáévá teszi, s elrendeli, hogy az a közgyűlésen felolvastassék.

A január 17-én tartott közgyűlés jegyzőkönyvét és a tisztí jelentéseket, térszűk miatt, csak a jövő márcziushavi füzetben közölhetjük.

Creative Commons License Deed

Nevezd meg! - Így add tovább! 3.0 Unported (CC BY-SA 3.0)

Ez a [Legal Code \(Jogi változat, vagyis a teljes licenc\)](#) szövegének közérthető nyelven megfogalmazott kivonata.

[Figyelmeztetés](#)

A következőket teheted a művel:

szabadon másolhatod, terjesztheted, bemutathatod és előadhatod a művet

származékos műveket (feldolgozásokat) hozhatsz létre

kereskedelmi célra is felhasználhatod a művet

Az alábbi feltételekkel:

Nevezd meg! — A szerző vagy a jogosult által meghatározott módon fel kell tüntetned a műhöz kapcsolódó információkat (pl. a szerző nevét vagy álnévét, a Mű címét).

Így add tovább! — Ha megváltoztatod, átalakítod, feldolgozod ezt a művet, az így létrejött alkotást csak a jelenlegivel megegyező licenc alatt terjesztheted.

Az alábbiak figyelembevételével:

Engedélyezés — A szerzői jogok tulajdonosának engedélyével bármelyik fenti feltételtől [eltérhetsz](#).

Közkinccs — Where the work or any of its elements is in the [public domain](#) under applicable law, that status is in no way affected by the license.

Más jogok — A következő jogokat a licenc semmiben nem befolyásolja:

- Your fair dealing or [fair use](#) rights, or other applicable copyright exceptions and limitations;
- A szerző [személyhez fűződő](#) jogai
- Más személyeknek a művet vagy a mű használatát érintő jogai, mint például a [személyiségi jogok](#) vagy az adatvédelmi jogok.

- **Jelzés** — Bármilyen felhasználás vagy terjesztés esetén egyértelműen jelezned kell mások felé ezen mű licencfeltételeit.